ՔՍԱՆԵՒԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 2575 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ — 17 ՄԱՐՏ — Ն. Տ. 29 — ՄԱՐՏ — 1880

ԳԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համ. 10 մէճ.
» Գաւառաց » 12 »
Վեցամս. Կ. Պոլսոյ » 5 »
» Գաւառաց » 6 »
Օտար երկիրներու » 2 1/2 Լ.

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղրշ. Կ. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։

Իւրաքանչիւր թիւ 40 փարա արժ.

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ

ԳԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գնացած լրագրաց ճանրու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն խմբագիր — Տնօրէնին պէտք ուղղուի, Ղալաթիա Կանսորքճիլար Չարշըսի թիւ 198, Նորօ խան, Մասիսի գրասենեակը։

Ճանրու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

Չտպուած նամակ, յօդուած, ետ չեն տրուիր։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 17 ՄԱՐՏ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Գաղղիոյ մէջ ճէզուիթական խնդիրը գահավէժ ելք մ'ունեցած լինել կը թուի։ Պ. Ժիւլ Ֆերրիի օրինաց եօթներորդ յօդուածը Ծերակուտէն մերժուելէն յետոյ, երեսփոխանաց ժողովոյն մէջ 'ի գլխաց բոլոր ձախակողմին՝ երեսփոխան մը՝ Պ. Տըվէ՝ հարցուցած էր կառավարութեան թէ ի՛նչ ընթացք բռնելու միտադիր է արտօնութիւն չունեցող կրօնական ընկերութեանց կամ միաբանութեանց դէմ, որք բռնած դիրքէն հասարակային վտանգ մ'էր Գաղղիոյ համար։ Պ. Տը Ֆրէսինէ պատասխանեց թէ՝ Ծերակուտին մէջ ըրած յայտարարութեան համեմատ՝ կառավարութիւնը կեցած օրէնքները պիտի գործադրէ իւր պատասխանատուութեան ներքեւ գործելով, և խնդրոյ ներքեւ գտնուող բազմադան չհաւց համեմատ վարուելով։ Ինք կը փափաքէր գործողութեան կատարեալ ազատութիւն պահել, ամեն ժամանակ համբատաութեան պատրաստ լինելով հանդերձ, և կը խնդրէր ժողովէն որ կատարեալ վստահութեան ցոյցով մ'օժտայ նախարարութեան։ Ինչպէս կը գուշակէինք, հակահանրապետական անդամ մը՝ Պ. Տը Գասնիէա առաջին նախարարին ընդդիմաբանեց՝ ըսելով թէ այդ կեցած օրէնքները գործնականապէս ջնջուած են՝ անգործածութեան մէջ իյնալով։ Իսկ Պ. Մատիէ Տը Մօնժու ծայրայեղ հանրապետականն, ընդհակառակն երկիւղ յայտնեց թէ կառավարութիւնն ըստ բաւականին պատրաստ չթուիր կեցած օրէնքները լիովին գործադրելու, և չարաչար քննադատեց ճէզուիթներն, որք Պասքալի և Վոլթէրի երկրին մէջ սողոսկած են, ըսաւ, և Գաղղիական որ և է նախարարութիւն կամ կառավարութիւն մ'ըստ բաւականի քաջասրտութիւն չէ ունեցած զանոնք բոլորովին արտաքսելու այս երկրէն։ Յետոյ Պ. Տըվէ վստահութեան քուէ առաջարկեց ըսելով թէ — «Երեսփոխանական ժողովը, կառավարութեան վրայ վստահութիւն ունենալով, և ապահով լինելով թէ արտօնութիւն չունեցող միաբանութեանց նկատմամբ կեցած օրէնքները գործադրելու մասին ազդուութիւն ու հաստատամտութիւն պիտի ցուցնէ, օրակարգին կ'անցնի։» Պ. Տը Ֆրէսինէի հաւանութիւնն ստացած այս օրակարգն 147ի դէմ 388 քուէիւ ընդունուեցաւ, պարագայ մը, որ եօթներորդ յօդուածին մերժուելէն նախարարութեան համար ծագած անհաճոյ դրութիւնը դէթ մասամբ կը թեթեւցնէր։

Խնդիրն այս վիճակին մէջ էր նախորդ շաբթուան վերջերն, և ուրբաթ օրն ելած հեռագիր մը կը ցուցնէ թէ Գաղղիական կառավարութիւնն այս գործին մէջ իւրեն պահանջեալ ազդուութիւնն 'ի գործ դրեր է, ըստ որում Հանրապետութեան Նախագահն երկու հրամանագիր ստորագրեր է, որոց մին օտարազգի ճէզուիթները կ'արտաքսէ Գաղղիայէն, միւսն ալ Գաղղիացի ճէզուիթաց երեք ամիս պայմանաժամ կուտայ իրենց ձեռքը գտնուած դպրոցները փակելու։ Այս լուրն, եթէ ըստոյգ է, կրնայ կարծել տալ թէ ճէզուիթական խնդրոյն վրայ կատարեալ համաձայնութիւն կայ Նախարարութեան մէջ. — իրողութիւն մը, որ եղած ձեռնարկին յաջողութեան առաջին պայմանն է։ Կը մնայ տեսնել թէ այս կարեւոր տնօրէնութիւնը կիրառութեան մէջ ալ նոյնչափ դիւրութիւն պիտի ներկայէ՞ արդեօք։

Այսու ամենայնիւ, այդ վերջնական որոշման տրուելէն առաջ իսկ, ճէզուիթաց գլխաւորներն, ինչպէս կըսէ Փարիզի արժանահաւատ լրագիր մը, ա՛յնքան համոզուած էին Պ. Տը Ֆրէսինէի ազդուապէս իրենց դէմ գործել սկսելուն, որ այլ եւս Գաղղիոյ մէջ մնալու յոյս չունէին, և Սպանիա կամ Պելճիա գաղթելու կը պատրաստուէին։ Ճէզուիթք դրեթէ բնազդմամբ կը գուշակէին իրենց գլխուն գալիքն, և բոլոր երկիրներու ճէզուիթաց ուշադրութիւնը Գաղղիոյ իրողութեանց վրայ դարձած էր։ Իսկ բուն Գաղղիոյ մէջ ճէզուիթք ամեն խնդիր և ամեն գործ թողած, անձկութեամբ կ'սպասէին Ծերակուտի և Երեսփոխանաց ժողովներուն որոշմանց։ Վիճակին ծանրութիւնը տեսնելով, ճէզուիթաց ընդհանուր վերատեսուչ Հայր Պէքս դաղտագողի Փարիզ եկած էր, և ծպտեալ կը շրջէր օգնութիւն հայցնելով իւր բանակին ամեն կողմերուն, և խորհրդարանական վիճաբանութեանց ներկայ գտնուելով։ Իսկ երբ Ծերակոյտն եօթներորդ յօդուածը մերժեց, ա՛յնքան մեծ եղաւ ճէզուիթաց ուրախութիւնն, որ համարձակեցան հրապարակային ցոյցեր ընել 'ի նշան գոհունակութեան։ Դժբաղդաբար՝ իրենց ուրախութիւնն յոյժ կարճատեւ եղաւ, կամ, ըստ Թուրքական առածին, «իրենց փորին մէջ մնաց». վասն զի, ինչպէս կը տեսնուի, Քարիբդէսէն փախչելով Սկիլլա կ'իյնան։

Արդարեւ, Գաղղիոյ քաղաքացի եղող ճէզուիթներն երկրէն չպիտի արտաքսին։ Բայց իրենց հաստատութիւնները խորտակած և իրենց ըղձանաց վերջ տրուած լինելով, հաւանականաբար անոնք ալ գործ գտնելու համար ուրիշ երկիրներ պիտի դաղթեն այն օտարազգի ճէզուիթաց հետ, որք իրօք կ'արտաքսին Գաղղիայէն։ Այսպէս ահա, ճիշդ այն Գաղղիոյ մէջ, զոր Լոյոլայի հետեւողները գրեթէ բոլորովին իրենց տիրապետութեան հպատակեալ երկիր մը նկատել սկսած էին մեծ հաճութեամբ, ճէզուիթական միաբանութեան գոյութիւնն իսկ խնդրոյ տակ ձգուեցաւ, և գործը նշանաւոր ելք մ'ունեցաւ, որ անոնց միայն ցաւ կը պատճառէ, որք ուղղակի կամ անուղղակի շահ ունէին ճէզուիթաց գոյութեան մէջ. իսկ ազատամիտ Գաղղիացւոց քով, Պ. Տը Ֆրէսինէի նախարարութեան այս տնօրէնութիւններն, որք նոր բան մը չլինելու առաւելութիւնն ունին, կատարեալ գոհութեամբ կ'ընդունուին, և տարակոյս չկայ որ ուրիշ երկիրներու մէջ ալ այնպէս պիտի լինի։

* * *

Թուրքիոյ մէկ ամենակարեւոր կէտին վրայ ժամանակէ մ'ի վեր կազմակերպեալ աւազակութիւնք երկիւղալի ընդարձակութիւն մ'առած են։ Սէլանիկէն եկած հիւպատոսական տեղեկագիրք կը յայտարարեն թէ Մակեդոնիոյ քաղաքներն և անոնց անմիջական շրջակայքն ի բաց առնլով, բոլոր երկիրն աւազակաց ձեռքը կը գտնուի։ Գլխաւորապէս տասն երեք հրոսախումբք կը յիշուին, որ 150—200ի չափ աւազակներ կը պարունակեն ամեն ցեղէ և ամեն կրօնքէ. Յոյն, Բուլղար—Վլախք, Պուլղար, Ալպանիացի և փախստական Թուրք զինուորք։ Ժամանակ մ'այս հրոսախմբերն Աթէնքէն դրամական նպաստ կ'ընդունէին, և Հելլենական բաղձանաց ներկայացուցիչները լինել կը յայտարարէին, բայց վերջերս այդ կեղծ քաղաքական հանգամանքը բոլորովին մէկ կողմ դրած էին, և պարզապէս աւազակի դեր կը խաղային՝ իսլամներն ու Քրիստոնեայներն անխտրաբար կողոպտելով, կամ՝ որ ընդհանուրն է՝ անոնցմէ փրկանք պահանջելով։ Թէև այս հրոսախմբերը Մակեդոնիոյ և Թեսաղիոյ այլ և այլ կողմերը կը գործեն, իրենց մէջ և ամեն կէտերու վրայ համաձայնութիւն լինել կը թուի. օրինակի աղագաւ, երբ հրոսախմբոց մին շատ կողոպուտ չկրնար ընել, միւս խումբերը պարտաւոր են անոր պէտքերը հոգալ, և երբ գիւղ մը կամ անհատ մ'այն ինչ հրոսախմբէն անգամ մը կողոպտուած է, ուրիշ խումբերն այդ գիւղին կամ անհատին այլ եւս ձեռք չեն հասցներ։ Իրենց կանոնաւոր զբաղումն է յանկարծ գիւղերու վրայ յարձակելով, ուտելիք, հագուստ և դրամ առնել գիւղացիներէն, որք յոյժ վախցած լինելով այդ աւազակաց վրէժխնդրութենէն, չեն համարձակիր բողոք բառնալ կառավարական իշխանութեանց, որոց ձեռք առած անազդեցիկ միջոցները չեն կրնար վստահութիւն ներշնչել հարըստահարեալ ժողովրդեան։ Երբ յարմար առիթ գտնեն, այդ աւազակներն հարուստ կալուածատէրներ կամ վաճառականներ, և մինչև անգամ դեռահաս աղջիկներ ու հարսներ բռնելով լեռները կը տանին՝ քանի մը հարիւրէն մինչև քանի մը հազար ոսկի փրկանք առնելու համար։ Ընդհանրապէս իրենց լեռը փախուցած մարդոց կամ կանանց չարութիւն չեն ըներ՝ եթէ պահանջուած փրկանքը կանոնաւորապէս վճարի, և եթէ զրկանք կրողը զիրենք իշխանութեան չմատնէ։ Բայց եթէ այս երկու պայմանաց մին եղծուի, — եթէ փրկանքը չվճարուի, կամ եթէ իրենց վրայ զօրք կամ ոստիկանութիւն ղրկուի, ամենաբարբարոսական անգթութեամբ անմիջապէս կը գլխատեն կամ ուրիշ այլ և այլ չարչարանքներ կուտան իրենց ձեռքն իյնողներուն։

Մօտերս Պ. Սինճ անգլիացի գործակալին գլուխն եկած փորձանքն ալ տարբեր իրողութիւն մը չէր։ Բարեբաղդաբար, այս ծանր դէպքն, որ շաբաթներով հասարակութեան միտքն զբաղեցուց իրաւամբ, ողբերգական ելք մը չունեցաւ։ Երբեմն այս աւազակները մէկէն աւելի մարդիկ ալ բռնելով կը տանին՝ եթէ բաւական հարուստ անձ մ'իրենց ձեռքը չիյնայ։ Այսպէս, մօտերս Մակեդոնիոյ Թրանիցա գիւղին վրայ 60 աւազակք յարձակում ընելով գեղացիներէն 23 հոգի լեռը տարին։ Սինճ գնդապետը բռնող Նիքօ անուն հրոսապետն, որ Մակեդոնիոյ հրոսապետաց ամենէն աչառիկն է, և որոյ հայրն ու եղբայրները բանտը կը գտնուին, անցեալներն երկու փոքրիկ մանուկ լեռը տարած էր. և ըստ որում անոնց փրկանքին համար պահանջած 100 ոսկիէն միայն 50ը կը տրուէր, խեղճ տղայոց մին խժդժաբար մորթել տուաւ։

Իրաց այս ծանր վիճակը լրջօրէն կ'զբաղեցնէ կայսերական կառավարութեան և մայրաքաղաքիս դեսպանական մարմնոյն ուշադրութիւնը։ Կըսուի թէ Սէլանիկի նորընծայ կուսակալ Ապէտին փաշային մասնաւոր հրահանգներ տրուած են այս աւազակութիւնը ջնջելու համար, և թէ վերջին օրերս Սէլանիկ ղրկուած զօրաց դէթ մի մասն այս նպատակին պիտի գործածուի։

* * *

Բեդրպուրկէն մարտ 12 թուով Գաղղիական Թան լրագրին ուղղեալ նամակի մը մէջ հետեւեալ տողերը կը կարդամք Լօրիս Մելիքօվ զօրավարին վրայ։

«Լօրիս Մելիքօվ զօրավարն ըսպաննելու յանդուգն փորձին պատճառած սրտայուզութիւնն հանդար-

տիլ կ՚ակի․ բայց ոչ նորա գրուած համակրութիւնը։ Մամուլն, որ նորա մտաւոր մէջ ի վեր աւելի ազատ է, միաձայն կը պաշտպանէ զայն, և գովեստ ու քաջալերանք կը շռայլէ նմա։ Իսկ երկիրը՝ նաւաց խօսիլ Հոյ դիկտատորին գործերուն կ՚ըմպանէ։ Զօրավարն իր ձեռնարկած գործին դժուարութիւնները քաջ գիտէ, դժուարութիւնք, որք առաւել կը ծանրանան զայտնի մեքենայութեամբք այն անձանց, որոց փառասիրութեանց դէպ իր այսչափ բարձրացումը Արքունեաց յարժուն դեսպանը դոլորմյինայ է կարգի յաջողելուն համար։ Իր ջանադրութիւն և խոհականութեան հանրապետական հայեցուած տեղերէն արդէն ստեղծեցին իր դէմ, իր պաշտօնավարութեան սպառնալիք գրեթէ բոլանդակ կուսակցական և հերսոնական մէջ անցած լինելով, մայրաքաղաքին մարդիկն ու երկրը քիչ ծանօթ են իրեն։ Ուստի յառաջ քալելէ առաջ նախ կոխած տեղը, կը քննէ և կը ստանի․ քիչ կը խօսի, և աւելի Թանկագին բարեմասնութիւն մը, յօժարակամ կը լռէ։ Առանց կանխակալ գաղափարի՝ գործի մ՚ի նպատակ և ընդդէմը կը կշռէ և ապա կարծիք կը կազմէ։ Այս պատճառաւ է որ իր հրամանին ներքև դրուած գործադիր յանձնախորհրդին անդամները դեռ նշանակած չէ։ Շատ անուններ յառաջ դրուեցան, նախկին նախարարներ և նոր դէմքեր անդամ պիտի լինին ըսուեցաւ, բայց ճշմարիտն այս է թէ զօրավարը կը փորձէ այնպիսի մարդիկ առնուլ իր շուրջն, որոց փորձն ու ազդեցութիւնը թերևս ձեռնհասութենէն աւելի մեծ է ներկայ ամենամեծ պարագայից մէջ։

«Առ այժմ կրակմանութիւն ունեցող միակ գործն է քաղաքական խորհրդին ուղղած մի նամակն, որով կը հրաւիրէ՝ իր անդամոց չորսն ինչպէս նաև քաղաքական պաշտօնեայք, որպէս զի բերդապարէկ ոստիկանութիւնը վերակազմելու միջոցներուն վրայ խորհրդակին ի միասին նշանի թէ զօրավարը դիտաւորութիւն ունի՝ յինչելով ոստիկանութիւնը մեծապէս աւելցնելու, իսկ աշխարհազօրական ոստիկանութիւնը մեծապէս չափաւորելու, որ իր ներկայ վիճակին մէջ անմիտ մարդիկ նեցուկ միայն կը ծառայէ առանց որ և է չարիք մը նախատեսելու կամ արգիլելու։»

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պէրլին 27 մարտ.

Պաշտօնական Մօնիթէօրը Վիլհէլմ կայսեր հրամանաւ կը հրատարակէ այն խիստ բարեկամական հեռագիրը, զոր վերջին օրերս փոխանակեցին Ռուսաց Աղէքսանդր կայսեր հետ, և որոց մէջ երկուքն ալ ջերմ փափաք կը յայտնեն Գերմանիոյ և Ռուսիոյ միջև կեցած բարեկամական յարաբերութիւններն անխախտ պահելու։

Պուքրէշ 27 մարտ.

Պուլղարիոյ իշխանն այսօր հոս հասաւ։

Այս առաւօտ հասած հեռագիրք

Փարիզ 28 մարտ.

Ֆրանքօ—Սպանիական վիճակահանութիւնն այսօր կատարեցաւ։

Ահաւասիկ ելած չորս առաջին թիւերն, որոց առաջին երկուքն 100000 ական և երրորդն ու չորրորդն 50000 ական ֆրանք շահեցան։

2,803,490 1,353,001 2,124,834 1,480,545

Լոնտրա 27 մարտ.

Օսմ. Թօնս.		10 3/8
Փոխ.	1865	11 5/8
»	1869	11 1/4
»	1871	56
»	1872	18
»	1873	10 1/2
»	Եգիպտ.	87 1/8
Անգլ. Թօնս		93 1/3

Փարիզ, 27 մարտ.

Օսմ. Թօնս.	10,62 1/2
» Երկաթուղի	36,
Գաղղ. » 5 0/0	117,90
» » 3 0/0 Նոր	85,50

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝ Նախնական ատենին նախկին անդամ Փիլիպպոս էֆէնտին Բաբերդի դատաւորին ընդհանուր դատախազի օգնական անուանեցաւ։

Ինչ ինչ մասնաւոր խնդրոց վրայ խորհրդակցելու համար, կըսէ Վագըթ, Բարձր. Մահմուտ Նէտիմ փաշայէն, Սաֆվէթ փաշայէն և նախկին Մեծ-Եպարքոս Խայրէտտին փաշայէն բաղկացեալ յանձնախումբ մը կազմուեցաւ կայսերական պալատան մէջ, և շաբաթ և կիրակի օրերը նիստ ըրաւ։ Շաբաթ իրիկուն առաջին նախարար Բարձր. Էսատ փաշան և Էվգաֆի նախարար Սուպհի փաշան ալ ներկայ գտնուեր են սոյն նստին։

Թուրք լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Վէլի Մէհէմմէտը դատելու պաշտօն ունեցող զինուորական ատենին կողմանէ կարգեալ բժշկական յանձնախումբն իր տեղեկագրին մէջ ամբաստանելոյն մտաւորական վիճակին վրայ կարուկ վճիռ մը չկրնալ տալուն վրայ, բժշկական նոր յանձնախումբ մը կազմել որոշուած է, որոյ մէջ պիտի գտնուին մայրաքաղաքիս դեսպանատանց բժիշկներն, արքունի բժշկական խորհրդին անդամ եղող բժիշկներն և առջի բժիշկները։

Մուշիր Ֆուատ փաշան դատելու պաշտօն ունեցող զինուորական ատեանը՝ շաբաթ և կիրակի օրերն ալ իր նիստերը շարունակեց. յոյժ կը դուշակուի թէ այս գործը տակաւին չէ վերջացած։

Գարատաղի խնդիրն ամեն ժամանակէ աւելի հեռի է կարգադրութենէ, և վերջին լրոյ նայելով՝ Գարատաղ ամեն պատահականութեանց պատրաստ լինելու համար պէտք եղած միջոցները ձեռք կառնու։ Մինչև անդամ կըսուի թէ Գարատաղի իշխանութեան Կ. Պոլսոյ գործակատարը մայրաքաղաքէս մեկնելու պատրաստութիւն կը տեսնէ։

Մէքքէի նոր Շէրիֆին անուանումը ծանուցած եմք։ Շաբաթ օրն Ապտուլ—Մաթլէպ էֆէնտին կայսերական պալատէն հանդիսիւ Բ. Դուռը տարուեցաւ, ուր Վեհ. Սուլթանին հրովարտակը կարդացուեցաւ, և անկէ դարձեալ հանդիսիւ իր ապարանքը տարուեցաւ ՚ի Թալշանթաշը։ Այս հանդէսը մեծութեան և շքոյ կողմանէ Մեծ-Եպարքոսի մ՚անուանման հանդիսին կը հաւասարէր, եթէ ոչ աւելի։ Ապտ-իւլ-Մաթլէպ էֆէնտին Հիճազի բնակչի մը բոլոր հանդամանքները կը կրէ․ բարակ և նիհար անձ մ՚է թխորակ, բաց բաւականին ազեղ, բայց Մարգարէին սերնդէն եղող և այժմ կրօնական այսպիսի բարձր պաշտօնի կոչուող անձը մեծ ակնածութիւն կ՚ազդէր մայրաքաղաքիս բոլոր խուժանց, որք ամեն կողմէ դիմած և Բ. Դրան պողոտային վրայ խռնած էին զայն տեսնելու համար։ Ապտ—իւլ—Մաթլէպ յոյժ պարզ հագուստ մը կը կրէր, և գլխուն ճերմակ փաթթոցը բնաւ զարդ չունէր։

Ինչպէս որ շաբաթ աւուր Մասիսի մէջ ծանուցած եմք, մայրաքաղաքիս բոլոր դեսպանք հինգշաբթի օրն Անգղիական դեսպանատունը դումարեցան քանի մը կարևոր խնդրոց և գլխաւորապէս Տիչլիի ոճրին վրայ խորհրդակցելու համար։ Ցիշեալ խորհրդին արդիւնքն եղեր է հաւաքական ծանուցագիր մ՚ուղղել առ Բ. Դուռն հետևեալ իմաստով.

«Կ. Պօլսոյ օտար դեսպանութեանց գլուխներն հասարակային զրոյցներէ իմացած լինելով թէ Բիւմէրաւ Ռուս գնդապետն սպաննող Վէլի Մէհէմմէտ անպարտ պիտի արձակուի, կամ չղթայակապ աշխատութեան դատապարտուի՝ ամբաստանելոյն մտաւորական վիճակին վրայ եղած անբաւական քննութեամբ, — հարկ կը համարին Բ. Դրան ուշադրութիւնն հրաւիրել այնպիսի խոլութեան մը հետևանաց վրայ, որ կը հաստատէ թէ Թուրքիոյ մէջ ոչ և ոչ ապահովութիւն կայ իրենց հպատակաց համար, և որ, հետևաբար, համայն Եւրոպիոյ կողմանէ պիտի պարսաւի։»

Այս ծանուցագրին ուրբաթ օրը Սըր Հէնրի Էլլիոթի կողմանէ Սաֆէթ փաշային ներկայացեր է յանուն դեսպանական մարմնոյ։ Իրիկուննախարարք կայսերական պալատը դումարուելով, Եւրոպիոյ ներկայացուցչաց տրուելիք պատասխանին վրայ խորհրդակցեր են։ Կըսուէր թէ այս պատասխանը շաբաթ օրը դեսպանաց պիտի հաղորդուէր ծանուցագրի ձևով։

Իսկ Վագըթ իւր այս առաւօտեան թուով կը ծանուցանէ թէ Բ. Դրան պատասխանը կիրակի օրը դեսպանաց հաղորդուած է։ Բ. Դուռը դեսպանաց առարկութիւնները կը հերքէ, հաստատելով թէ Վէլի Մէհէմմէտի դատն ամենայն կանոնաւորութեամբ կը տեսնուի։

Ցայտնի է որ Վէլի Մէհէմմէտ Տիչլիի ոճիրը գործելէ յետոյ դէպի Քէադըխանէ փախած էր, և Իսմայիլ աղա անուն հարիւրապետ մը զայն ցամաքէն ու ծովէն բաւական տեղ հալածելէ և հետը կռուելով մահացու կերպիւ վիրաւորուելէ յետոյ՝ յաջողած էր ոստիկանութեան յանձնել։

Մայրաքաղաքիս Եւրոպական լրագիրք Թուրք հարիւրապետին այս անձնուիրական ծառայութեան վրայ ուշադրութիւն հրաւիրած էին, և վերջերս կայսերական կառավարութիւնն անոր զինուորական աստիճանը բարձրացնելով՝ Գօլ-Աղասիի աստիճան տուած էր։ Բայց միւս կողմէն Եւրոպացիք, որք տարակոյս չկայ թէ բարի ծառայութեան ու անձնուիրութեան արժէքն ընդհանրապէս Արևելցիներէն աւելի լաւ կը ճանչեն, փափաքեցան դրամական վարձատրութիւն մ՚ընել այս քաջ և անձնուէր զօրականին, ուստի Օսմանեան Պանքային մէջ և Լէվընթ Հէրըլտ Անգղիական լրագրին խմբագրատունն հանգանակութիւն մը բացուեցաւ, յորոց անշուշտ բաւական մեծկակ գումար մը պիտի գոյանար ի վարձատրութիւն Իսմայիլ աղային։

Սակայն կ՚երևի թէ պատերազմական գործոց նախարար Վսեմ. Ղաղի Օսման փաշան տարբեր տեսակէտով նկատած է այս գործն, որովհետև շաբաթ աւուր Լէվընթ Հէրըլտի թէ՛ Անգղիերէն և թէ՛ Գաղղիերէն մասին մէջ Ն. Վսեմութեան մէկ նամակը կը տեսնեմք, յորում կըսէ թէ ըստ օրում Իսմայիլ աղա այդ պարագային մէջ իր զինուորական պարտականութիւնը կատարելէ զատ ուրիշ բան չէ ըրած, և ըստ օրում Վեհ. Սուլթանն արդէն վարձատրած է զայն՝ անոր զինուորական աստիճանը բարձրացնելով, հետևաբար Թոյլտուութիւն չպիտի լինի Իսմայիլ աղային ընդունիլ այն դրամական նուէրն, որ այժմ կը պատրաստուի հանգանակութեամբ, և թէ Լէվընթ Հէրըլտ պէտք չէ աւելորդ աշխատութիւն մ՚ըստանձնէ հանգանակութիւն ընելով։

Շաբաթ աւուր Լէվընթ Հէրըլտի մէջ մարտ 9 թուականաւ Հալէպէն գրուած երկայն նամակ մը կը տեսնեմք, որոյ հետևեալ հատուածն ուշադրութեան արժանի է.

«Ուրֆիոյ Հայք դարձեալ քիչ մը մտահոգութիւն կը պատճառեն։ Անգղիոյ հիւպատոսաց ջանից միջոցաւ ամեն անիրաւութեանց հատուցում և իրենց բոլոր դանգատանաց համար գոհացում ձեռք բերելէ գոհ չեն, և այժմ փոխանակ հաւատարութեան՝ դերիշխանութիւն (Միւբբէմասի), և փոխանակ արդարութեան՝ հարստահարելու զօրութիւն կը խնդրեն։ Դոցա ընթացքն իրենց ամենաջերմ բարեկամաց անդամ զզուանք կը պատճառէ և իրենց ամենէն չար թշնամիները կ՚արդարացնէ։ Զարմանալի չպիտի լինի եթէ Ուրֆիոյ խնդիրն ի մօտոյ դարձեալ բացուի, իրողութիւն մը, որ հազիւ նպաստաւոր արդիւնք կրնայ ունենալ Հայոց համար։»

Այս տողերն, ինչպէս կը տեսնուի, թշնամութիւն կը բուրեն Ուրֆիոյ Հայոց դէմ։

Ցիշեալ Անգղիական լրագրին թղթակիցը կը ծանուցանէ նաև թէ Հալէպի կուսակալ Սայիտ փաշան, որոյ գովեստը կընէ, թէ՛ իր անձնական տկարութեան և թէ՛ իր պաշտօնին մեծամեծ դժուարութեանցը պատճառաւ հրաժարական տուեր է, բայց Բ. Դուռը չէ ընդուներ՝ մասնաւոր պատճառներ առարկելով, որք հասարակային գործոց շահուն հետ բընաւ վերաբերութիւն չունին եղեր։

Թղթակիցն ընդարձակ տեղեկութիւններ կուտայ նաև Մէթալիք դըրամոց մասին եղած անօրէնութեան առթիւ Հալէպի մէջ ծագած խռովութեանց վրայ։ Հարիւրաւոր կանայք, կառավարական պալատը պաշարելով, հաց և դրամոց նախկին վիճակը խնդրեր են։ Կուսակալ Սայիտ փաշան, նոցա Թշուառութիւնը տեսնելով, սաստիկ յուզուեր և մինչև իսկ լացեր է։ Ուզեր է դըրամափոխներն ստիպել որ Մէճիտիէի մանրուքները և ոսկոյ փոխարէքն առջի գնով դրամ փոխեն․ բայց հիւպատոսք միջամտեր են, և ամբոխը տեսնելով որ տեղական իշխանութենէն բնաւ յոյս չկայ, նախ դրամափոխներու շուկային վրայ յարձակում ըրեր է, բայց փակեալ գըտնելով զայն՝ նպարոց շուկային վրայ քալեր է, սակայն Հալէպի զինուորական հրամանատարը զօրքով հասեր և ըստ բաւականին արգիլեր է խըռովութեան աւելի ծանրանալն․ այսու ամենայնիւ, միշտ խռովութեանց վախ կայ եղեր։

Սուրիոյ մեծ անապատին Արաբ ցեղերն, որք քանի մը հարիւր հազար հոգի կ՚ըլլան, սովի պատճառաւ մեծ կորուստներ ընելով, մարդ ղըրկեր են Տէիրի կառավարչին, որ եթէ իրենց նպաստ չղրկուի, համախումբ յարձակում մը պիտի ընեն՝ նախ Տէիրի՝ և ապա բուն իսկ Հալէպի վըրայ, և ամեն բան պիտի կողոպտեն։ Ասոր վրայ Սայիտ փաշան Հալէպէն մեծ քանակութեամբ պարէն ղրկեր է այս Արաբ ցեղերուն, և տակաւին պիտի ղրկէ եղեր՝ վախնալով որ մի գուցէ անօթութիւնն յուսահատական միջոցներու մղէ զանոնք։

Տիարպէքիրի և Ուրֆայի կողմը վերջին ծայր խաղաղութիւն և Թըշուառութիւն կը տիրեն սովու պատճառաւ։ Անօթի Քիւրդեր և Պէտէվիներ խումբ խումբ երկրին չորս կողմը կը պտըտին, և ինչ որ գտնեն՝ կը յափշտակեն։ Տեղական կառավարութիւնն երեք հազար սակոյ արժողութեամբ ցորեն գնած էր Մուսուլ ղրկելու համար, ուր օրը 20—30 հոգի սովամահ կը լինին․ բայց երբ այս ցորենն Եփրատ գետին վըրայէն կը փոխադրուէր, անօթի Պէտէվիք և Քիւրդք յարձակում կըրնեն նաւակները կողոպտելու, և այնքան բազմութեամբ կը խուժեն, որ նաւակները կ՚ընկղմին և այն ահագին քանակութեամբ ցորենը՝ զայն յափշտակելու դիմող աւազակաց հետ ջրասոյզ կը լինի։

ԷՍՀԱՄԸ ՕՍՄԱՆԻԷ

Այս առաւօտ բացուեցաւ		11,21
կէս օրին		11,21
Ռումելիի երկաթուղի	Փր.	36
Թղթադրամ	մր.	930

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ

17 Մարտ

Անգլ. լիրա	ղրշ.	110
Նաբոլէոն ոսկի	»	87 28
Իմբերիալ Ռուս	»	90 14
Ռուսական թղթադրամ 1 րուբլ.	60	քարիզ
Գրսքուց	ղրշ.	51 30
Մէճիտիէի տարբերութիւն	»	6 39
Չինգնոց	»	200
Մէթալիք		212 20
Գլինձ	»	100
» 5 փարանոց	»	300

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ

Վառնա 2/14 մարտ 1880

. . . Խմբագրապետ .

Շնորհեցէ՛ք, ինձ կոչելով, Ձեր ազատ Մասեաց սորոտը մի վայրկ հիւրընկալ, ուր կարենամ ամփոփել որախ ուրախութիւնը ի դէպ մի նոր հայրենասիրական շարժման, զոր տեղւոյս Հայութիւնը առնել կը թուի այս վերջի ժամանակներս :

Անշուշտ չէ այս ցնցում մի ելեքտրական զօրութեան, որ վայրկենական է միայն և որոյ ներթակայ գտնուող մարմինը սոյն հոսանքին ազդեցութենէ զերծ մնալուն պէս՝ վերադառնայ իւր բնական չանշարժութեանը կը դառնայ : Այս շարժում մի է, վստահ եմ, որ կը պատկանի ցայն արտադրող մարմնոյն անհատական կազմակերպութեան , զի նա չունի եղերքապականութեան այն վաղանցիկ արագութիւնն , այլ միայն քանէ արթնցող մարդոյ մը առաջին սթափումի արարքներու կը նմանի այն . ազգային իրաւունք , հայրենիք , բառերը հազիւ ըմբռնելի կերպով կը թուչին նորա բերնէն , նա մի ձեռն կը շարժէ , յետոյ մի ուռն , իւր նըպատակին յեղաշրջիլ է կերևի , սակայն սթափած չէ տակաւին ամբողջապէս , որ կարենայ իւր բոլոր ուժն ի մի ժողովելով իւր նպատակին հասնիլ :

Հոգ չէ սակայն , «սպասել և յուսալ» դայս ուսոյց մեզ մեր ժամանակակից Ներսէսը . սպասել յուսով , այս ըլլայ և մեր հաւատքը , այլ նա գործեց և կը գործէ տակաւին սոյն հաւատքով , ուստի և մենք պարտիմք նմանիլ իրեն :

Բուլղարական Հայ եկեղեցական մ՚անդաւ մեր քաղաքէն . լրագիրք ժամանակին պատմեցին նման եղած ընդունելութիւնը . Վառնայի Հայը ականատես դանուեցաւ այս իշխանական մեծարանաց զորս տեղական իշխանութիւնք ըրին իր մի կղերին , նա նախ հիացաւ , յետոյ սիրեց և ապա յուսաց :

Այս դէպքը ցնցում տուաւ տեղւոյս Հայ մարմնոյն, որ կըսկսի կանոնաւոր շարժում մը ունենալ : Անկէ ի վեր դպրոցաց հոգաբարձութիւն մը կազմուեցաւ , ի մէջ պարունակելով նաև մի քանի ուսումնասէր և ձեռնհաս անձինք, որոնք կը հսկեն ամեն կերպիւ աշխարհից վարժարանին վրայ :

Վարժարանաց եկամտոյցը կըրկնապատկուեցաւ՝ ուսանող ծրագրին ընդարձակելու և կարող դասատուներ կարենալ ունենալու համար ։ «Բարեգործութիւն» անուամբ ընկերութիւն մը կազմուեցաւ , դասախօսութեան ծաւալման և ազգային գործոց բարեկարութեանը հոգ տանելու նպատակաւ . հաս ամենք խնդիր ըրած են խանութներ չինելով դպրոցաց հիմնական եկամուտներ հայթայթելու , հոն մի քանի ազգեցութեան տէր եղողներ կը պատրաստեն իրենց միջամտութեամբը դոհացուցիչ վերջ մը տալ ազգային կալուածոյ մը խնդրոյն, որ տաճկական կառավարութեան ժամանակէն միացած և տակաւին անլոյծ կը յարատևէ :

Շարժումը ընդհանուր է և ինչպէս կը տեսնուի , զանազան ուղղութեամբ և զանազան մասերու մէջ . սանց կարգն է նաև սա խրախութիւնք թէ սրաշուելով վերջնել եկեղեցւոյ մէջէն այնպիսի սովորութիւն մը, որ թէպէտ և ամեն տարի հազար դահեկանի չափ եկամուտ մը կըհայթայթէր ազգային սնտուկին , այլ աչպանելի և մեղադրելի ըլլալու ամեն ձև և բնութիւնն ալ կը կրէր միանգամայն , ուստի այս տարի նոյն սովորութեան տեղ հանգանակութեան ցանկ մը բացուեցաւ, որ հազար դահեկանի փոխարէն մօտ չորս հազար արտաբերեց :

Այս և սոր նման խրախութիւններ բաւական ապացոյց են թէ վերջապէս Վառնայի Հայը կըսկսի շարժիլ և եթէ յուսալումք յարամ Հայաստանի սովելոց ի նպաստ վերջերս բացուած հանգանակութեան մը դաւերի արդիւնքը , պիտի համոզուինք որ նա կըսկսի նաև զգալ :

Հոս կը յուսամ որ ներողամիտ կը գտնուին ինձ Ձեր ազնիւ ընթերցողներն , եթէ համարձակիմ վերոյիշեալ Բարեգործութիւն անուն նորածին ընկերութեան բացման հանդիսին մի հակիրճ նկարագրութիւնն ընելու, որ տեղի ունեցաւ փետրվար 28 Վարդանանց զօրավարաց նահատակութեան տարեդարձին օրը :

Օր առաջ եկեղեցւոյ բակին մէջ հանդիսավայր մը պատրաստուած էր ամեն կարելի եղած չքեղութեամբ . հոն կը տեսնուէր Մայր Հայաստանի մի պատկերը հանդերձ Բուլղարիոյ իշխանին մի կենդանագրովը զարդարուած եռագոյն և Բուլղարական դրօշակներով և շրջապատուած կանանչեղէններով . երկու կողմը զետեղուած էին Հայկ և Վարդան . հանդիսին կը նախագահէր Պատարագիչ քահանայն իւր զգեստներով , ներկայ էին աշակերտք և աշակերտուհիք երկու կարգի վրայ շարուած, և խուռն բազմութիւն մը արանց և տիկնանց պատրաստ գտնուող նստարաններու և աթոռներու վրայ բազմած կամ յոտին կանգնած կը շրջապատէին հանդիսավայրը :

Հանդէսը բացուեցաւ Պատարագիչ քահանայի կողմէ արտասանուած մի համառօտ օրհնութեամբ, որում յաջորդեց ազգային երգ մը , զոր աշակերտուհիք իրենց փափկահնչիւն ձայներովն սքանչելի կերպով երգեցին :

Ցետոյ ընկերութեան ընդհանուր ժողովոյ ատենապետը տաճկերէն լեզուով բացատրութիւններ տուաւ ընկերութեանս նպատակին և նորա կանոնադրութեան ոգւոյն վրայ, յորդորելով Հայերը որ միանան «Բարեգործութիւն»ի դրօշակին ներքև և հաւաքարար գործեն :

Անկէ վերջը , դպրոցին աշակերտուհիներէն Օրիորդ Բեփրոնիա Մամիեան հակիրճ այլ ազդու ուղերձ մը կարդաց Հայերէն , ընկերութեան անդամներուն ուղղեալ՝ որ ունկնդրաց մեծ ուշադրութեանը արժանացաւ և եռանդեամբ ծափահարուեցաւ :

Երրորդ ատենաբանութիւնն եղաւ ընկերներէն Մեծ. Պարոն Սահակեան Պաղտասարեանիկողմէն, որ խօսեցաւ նոյնպէս Տաճկերէն լեզուով , միութեան և հաւաքարար գործակցութեան օգտակարութեանը վրայ , որ եռանդուն ծափահարութեամբ ընդունուեցաւ :

Ի վերջոյ հետևեալ ճառեր կարդացին դպրոցին աշակերտներէն Գ. Յօհաննէս Բայազատեան , ընկերներէն Գ. Կարապետ Գալմիկեան և դըպրոցին դասատու Գ. Յովհաննէս Բալըքճեան :

Բոլոր այս ատենաբանութիւնք ընդմիջեալ էին ազգային երգերով :

Ցուսկ յետոյ հանդէսը գոցուեցաւ դարձեալ մի հակիրճ օրհնութեամբ Պատարագիչ քահանային :

Գիտելու արժանի էր սոյն արարողութեանց հանդիսականաց վրայ ըրած ազդեցութիւն, յորմէ յայտնի կը ստանուէր թէ նոր եռանդ մը կարծարծէր . երիտասարդք մէկզմէկ կը խրախուսէին ընկեր գրուելու , տիկնայք փափաք կը յայտնէին իրենք ալ մասնակցելու , ծերերը յորդոր կը կարդային միանալու , մանկունք կը հրճուէին և անտարակոյս Մայր Հայաստանը, որ ներկայ էր հոն , կը մխիթարուէր :

Մեղանչած կըլլայի եթէ առարտելով գրութիւնս ամենախորին երախտագիտութիւն չյայտնէի ընկերութեանս հիմնադրութեանը չարժառիթ Մեծապատիւ Պարոններուն, որոնց անուններն մի առ մի կուզէի յիշել սատանօր եթէ չվախնայի իրենց փափուկ զգայմունքները վիրաւորելէ .

Ընդունեցէ՛ք Մեծ. Տէր Մեծարանաց հաւատարին

Յ. Մ. Մ.

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ, 11/23 ՄԱՐՏ 1880

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

ԳԱՂԹԱՐԵՐՔ

		Լ. 100
Խահվէ. Րիօ Ա. տես. 100 օխ.	1150—1200	
» » Բ. » »	1050—1100	
» » Գ. » »	900—1000	
» Ջաւազան » օխ.	—	Լ. 104
Շաքար փոշի Հոլանտա և Թրիէսթէ կենդ.	200—208	Լ. 103
» » Գաղղիա »	—	»
» գլուխ 5 քիլ. »	—	Լ. 100
» » 3 և 2 1/2 քիլ.	260-263	»
		Լ. 104
Պղպեղ Ա. և Բ. տես. օխ.	6.75	
Մեխակ (գարընֆիլ) »	20—	Լ. 100
Խունկ կենդինար	200—240	»
Լեղակ (չիվիտ) Պէնկ. զան. տեսակ օխ.	90—125	»
» Մատրաս զան. »	45—60	»
Որդանկարմիր (գըրմըզ) »	34—35	Լ. 104
Բէթրօլ (կազ) Ամերիկա սնտուկ	37—38.50	Լ. 100
Սրարմաչէթ 8—9 քիլ. »	50—56	»
» 11 » »	95—98	»
» 11.70 » »	105—	»
Ապակի »	16 50—17	Ֆր.
Թէյ , Գօնկօ օխ.	20—25	Լ. 105
» Բէքօ ծաղիկ »	40—100	»
Օսլայ (Նիշասթա) Գաղ. »	4.25—4.50	Լ. 140
» Անգլ. » սնտ.	195-200	» 100
Բրինձ Ճէնովա 100 քիլ.	42—43	Ֆր.
» Հնդկ. » »	155—158	Լ. 100
» Եգիպտ. օխ.	2.75—3	»
Արիրթօ, Գաղ. և Ռուս.	21—22 կալ.	1 լիրա
Ռոմ, Անգղ. և Ամեր.	9—10 »	» »
» Թրիէսթէ	16 »	» »
Կարտօշ, Սիպերիա օխ.	10—10.50	Լ. 105
» Րումէլի »	—	Լ. 103
Ճարպ Ռուս. տկու. »	6—	Լ. 105
» Րում. տիկով »	3—3 1/2	140
Խավեար սև, Ա. տես. »	45—46	120
» » Բ. » »	38—42	»
» կարմիր »	4—	140

ՄԵՏԱՂՔ

		Լ. 100
Պողպատ (չէլիք) Թրիէս. սնտ.	150—155	
Երկաթ ձողաձև կենդինար	60—62	
» ծրար »	65—	Լ. 100
» շրջանակ »	85—90	»
» ձող. Շուէտի »	92—95	»
» ծրար » »	103—105	»
» տախտակ Ն 1/14	90—110	»
Պղինձ Անգղ. օխան	12—12.50	»
Ջինկօ 100 օխան	86—88	Ֆր.
Անագ կենդինար	720—730	Լ. 100
Անուշադր (Նիշադըր) օխ.	7.50	»
Կապար տախտակ կենդ.	132—	Լ. 104
» խողովակ օխ.	3—3 1/8	»
Թիթեղ 2 սնտուկ	300—	Լ. 100
Գարֆիցա 50 քիլ.	72—75	»

ԱՐՄՏԻՔ

Ցորեն կարծր Ազախ. գրիւ	34—37	Լ. 100
» » Խաղայկ »	34—37	»
Կիրքա Ազախ. »	33—37	»
» Դանուբ »	32—36	»
Կարծր Պալչըք Քիւսթէնճ »	30—34	»
Ռոստով. Ագրիան. »	31—34	»
Կալաց Դանուբ »	32—35	»
Րումէլի »	30—33	»
Եգիպտացորեն Դանուբ »	18—20	»
» Բօլթի , Օրտու »	18—19	»
» Րումէլի »	—	»
Գարի Դանուբ »	17—	»
» Րումէլի »	16.50—17	»
Վարսակ (եուլաֆ) Անա. »	12.50—13	»
» Րում. »	13—	»
Հաճար (չավտար) »	—	»

ԱԼԻՒՐ

Օտեսա, Ա. տես. 60 օխ.	160—	Լ. 100
» Բ. » »	148—	»
» Գ. և Դ. »	130—140	»
Իպրայիլ, ըստ տես. »	—	»
Կալաց Ա. տես. »	—	»
» Բ. և Գ. » »	—	»
Բնիկ Գ. » »	126—130	»
» կարծր »	132—135	»

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱ

Մանուածք		Լ. 105
Թ. 5—9 լիպ. լիպրէն	7 1/2—8	
Մէքսիքան 5—9 » »	7 3/4—8	
Լօնկ Քլօթ 5—7 1/2 »	7 3/4—	
» » 6—10 »	7 1/2—	
» » 8—12 »	7 1/4—7 1/2	

Բամպակ մանած

Էքսթրա Ն. 4/6—6/8—6/14 լիպ.	30—64
Վաթէր » »	47—52
Էքսթրա » 16/24 »	62—84
Վաթէր » »	58—63

—•—

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

ԶԱՆԱԶԱՆՔ

		Լ. 100
Բամպ. Ատանա Թարսուս օխ.	8.50—9	
» Եգիպտոս »	5—5.50	
» Վրաստ. Պարսկ. »	—	
» Պալք. Կէյվէ Մայթօս	9.50—10	
Բուրդ լուացուած Րումէլի	—	
» » Անատօլու	12—	
» չը » Էսկի Շէհիր	9—	
» » » Եօզղ. Էնկիւրիւ	7 50—	
» » » Գաստամոնու	10.50—	
» այծի (թիֆթիք) Էնկիւրիւ օխ.	40—41	
» » սորին տեսակ »	—	
» » Պէյբազար, Գասթէ. »	38-39	
» » Վան և այլն »	27-28	
Մորթ ոչխարի , չոր 8—12 հատ 1 լիրա		
» այծի »	6—10 »	»
» կովու » օխ.	6 1/2—7	Լ. 100
Մետաքս Պրուսայի »	—	
» Պաֆրա Կէյվէ և Պալըքէ. օխ	—	
» Պարսկ. » օխան	18—20	Ֆր.
» Պուխարա , Խօրասան օխ.	—	»
Խոզակ չոր, Պրուս. Սուրիա ևն. »	70—	Լ. 140
» ծակած »	50—	»
Դեղին մեղրամոմ, Անտ.	16—17	Լ. 110
Ձէթի կեսար.էնկ. օխ.	5.75—6.50	Լ. 100
» Խարբերդ և Թօքաթ »	4.50—5	»
Գայլ խէժ (քիթրէ) լաւ տես.	30—31	»
Կանեփ (քէնէվիր) Անտ. օխ.	2 1/2—	»
Սև կորեակ (քէնէվիր թօխումու) օխ.	1 1/2—2	»
Աֆիոն, Ա. տես. Սալաթ. օխ.	350-360	»
» Պալըքէ. Կէյվէ ևն. »	320-340	»
Կտաւատ (քէթէն թօխումու) քիլէ	27-28	»
Սուսամ օխան	3 3/4	»
Անիսօն Քիօսի , »	7.50—	»
» Րում. »	6—6.50	»
» Անատ. »	5—	»
Քեմոն (քիմիոն) »	6—	»
Ձէթ, Միտիլլի և Էտրէմիտ օխ.	6 1/2	Լ. 105
» Կիրիտ »	7—7 1/4	»
» Մուտանիա »	7—7.30	»
» Քիոս »	7 1/2—8	»
» Յուն. և Վօլոս	7—7 1/2	»
Օճառ, Քանտիա օխ.	5 3/4	»
» Հանիա »	5 1/4	»
» Ռէթիմօ »	5 1/2	»
» Միտիլլի և Էտրէմիտ մաքուր օխ.	4	»
» Սորին տես. »	3—3 1/2	»

ԸՆԴԵՂԷՆՔ

Ոլոռն (պէզէլիա) Օտեսա օխան	2—2 1/2	Լ. 100
Լուբիա, Դանուբ և Տրապիզոն 100 օխան	145—175	»
Ոսպն օխ.	3—3 1/4	»
Բակլա, Գաստալա և Քիոս	2—2 1/2	»
» Պանտըրմա	1—1 1/2	»

ՉՈՐ ՊՏՈՒՂՔ

Նուշ օխան	15—15.50	Լ. 100
Կաղին Տրապիզոն կենդ.	150—160	»
Ընկոյզ Անատ. օխան	2 1/4—2 1/2	»
Թուզ Գալամաթ կենդ.	85—90	»
» Զմիւռնիա »	90—120	»
Չամիչ սև , Չէշմէ »	110—	»
» » Ֆօչա »	100—	»
» կարմիր (էլէմէ) օխ.	4.50—5	»

Advertisements referring to British or American Goods, etc., are exclusively received for this Paper at
EUG. MICOUD'S Foreign Advertising Agency 139–140, Fleet Street, London.

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ,
ԱՐՈՒԵՍՏ ԵՐԿԱՅՆԱԿԵՑՈՒԹԵԱՆ
ՈՐ Է

Առողջ երկայն ու երջանիկ ապրելու արուեստը

Շարադրեալ Անդրէաս Փաշային

Սուլթանական հայազգի բժիշկը

Հրատարակիչ Մ. Գ. Պարտիզպանեան

Հանգուցեալ Անդրէաս Փաշային նշանաւոր հայազգի բժշկին այն ընտիր երկասիրութիւնը, որոյ առաջին տպագրութիւնը 30 տարի առաջ 'ի լոյս ընծայեալ է, բոլորովին սպառելով և նոյնին օգտակարութիւնը ամեն կարգի անձերէ ճանչուած լինելով, այս երկրորդ անգամ տպագրեցաւ մաքուր և կանոնաւոր տառերով։

Կեդրոնատեղին է Եէնի ճամի Ղուկասեան գրատունը. կը ծախուի նաև գրավաճառաց քով 'ի գին 10 ղրուշ։

ԴԱՍԱԳԻՐՔ
ՓԻԼԻՈՍՈՓԱՅՈՒԹԵԱՆ
Հետեւողութեամբ լաւագոյն հեղինակաց ընտրողական դպրոցի

ԳՐԵՑ ՆԱՀԱՊԵՏ ՌՈՒՍԻՆԵԱՆ

Դասատու փիլիսոփայութեան և բժշկական բնագիտութեան 'ի կայսերական բժշկական ուսումնարանին Կ. Պոլսոյ.

ԵՒ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ Ս. ԷԹՄԷՔՃԵԱՆ

Ի Ֆրանսերէն բնագրէն

Տպագրեալ ծախիւք

ՄԵԾ. ՅՈՀԱՆՆԷՍ ԿԻՒՄԻՒՇԵԱՆԻ

Ի նպաստ Արարատեան, Դպրոցասիրաց-Արեւելեան և Կիլիկեան ընկերութեանց

Կը գտնուի Յ. Գաֆաֆեանի գրատունը և այլ գրավաճառաց քով. գին 6 ղրշ արծաթ։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ
Մեծ. Կ. Էֆէնտի Ճիկէրճեան պատիւ ունի ծանուցանել յարգոյ հասարակութեան որ Ն. 2 Սինկր կոչուած կարի մեքենան և իր գործիները Ամերիկայէն բերել տալով կէս գնովը կը վաճառէ։ Նոյնպէս և զանազան տեսակ նոր և ընտիր ապրանքներ, զորս կրնայ արժանագին տալ իրեն դիմող յաճախորդաց։ Կեդրոնատեղին է Կարին Բերգին մէջը, Կ. Ճիկէրճեան թիւ 71 մաղազան։

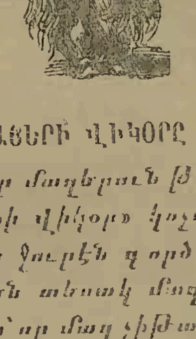

ԱՅԵՐԻ ՎԻԿՕՐԸ

Ով որ իր մազերուն թափիլը չուզեր, «Այէրի վիկօր» կոչուած մազի անուշահոտ ջուրէն գործածելու է. ուրիշ ամեն տեսակ մազի ջուրերը կամ իւղերը՝ որ մազ չթափելու համար կը ծախուին, բոլորն ալ անօգուտ են. իսկ Վիկօրի օգուտը միլիոնաւոր փորձերով տեսնուած է, և Պոլսոյ ու գաւառաց մէջ օր օրի գործածողներուն թիւը կաւելնայ։ Անոնք որ իրենց մազերուն գեղեցկութիւնը կորսնցնելու վրայ են, շուտով գործածեն աս ջուրէն որ վերջը չզղջան։ Թափելու վրայ եղող մազերը կըհաստատէ ու կազդուրէ, թափածներուն տեղը մազ կը բուսցնէ երբոր մազերուն արմատը մեռած չէ, ու ճերմկած մազերը անպատճառ իր նախկին բնական գոյնին կը բերէ, գործածելուն կերպը շիշերուն հետն է. կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի Մաղազան։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ
1880 ՄԱՐՏ 15 ՇԱԲԱԹ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՄԱՐՏ 31

ՊՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ	[illegible]	Թիւ
12 15	Ենիմահալլէէն Մէզար. Պէօյիք. Թար. Ենիք. Սթէն. Պօյաճ. Ք Հիսար. Պէպէք։ (Արնաւուտ գիւղի չոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	33
1 15	Ենիմահալ. Մէզար. Պէօյիք. Թար. Ենիք. Էմիր. Ք Հիսար Պէպէք	20
2	Ք Ա. Գաւաքէն Ենիմահ. Մէզ. Պէօյիք. Թար. Ենիք. Սթէն. Էմիրկ. Պօյաճք. Ք Հիսար. Պէպէք. Արնաւ. Օրթաք։ (Ուրբաթ օրերը Գուրուչ. Պէշիկ.)	32
3 45	Մէզարպ. Պէօյիքտ. Թարապիա, Ենիք. Սթէն. Էմիրկ. Ք Հիսար. Պէպէք. Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ. (Ուրբաթ օրերը 4 1/2ին Ենիմահալլէէն)	33
5	Ենիմահ. Մէզար. Պէօյիքտ. Թար. Ենիք. Էմիրկ. Պօյաճ. Ք. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. Օրթաք. Պէշիկ։ (Բացի ուրբաթէ)։	21
6 30	Ենիմ. Պէօյիքտ. Թար. Պէյքօզ. Ենիք. Էմիրկէն. Գանլըճա Ք. Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Արնվ. Չէնկ. Պէյլ. Օրթ. Գուզկունճ. Պէշիկ. Իսկիւտար։	4
8	Ա. և Ք. Գաւաք Ենիմահ. Մէզ. Պէօյիքտ. Թար. Պէյքօզ. Ենիք. Էմիրկ. Պօյաճ. Ք. Հիսար, Պէպէք, Արնվ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ։ (Ուրբաթ օրերը Սթէնեա)։	20
10	Մէզարպուրնուէն Պէօյիքտ. Թարապիա, Ենիքէօյ, Էմիրկէն, Ք. Հիսար, Արնաւ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։	22

[illegible]

12 30	Արնաւ, Գուր, Օրթաք, Պէշիկ.	28
1	Արնաւուտքէօյ, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթ։	2
1 30	Պէպէք, Արնաւ, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ, Գապաթ.	22
2 15	Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ.	28
3	Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Գուզկ. Պէշիկ. (բացի ուրբաթէ)	2
10 15	Արնաւ. ուղղակի կամուրջ։	21
10 45	Գուրուչ. » »	28

[illegible]

12 30	Պէյքօզ, Բաշաալ. Ք. փաշա մահ. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Վանիք. Չէնկէլքէօյ, Պէյլ, Գուզկ։	21
1 15	Պէօյիք. Թար. Պէյքօզ, Բաշպահ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլ. Գուզկ. Գապ. (Ուրբաթ օրերը ժամ 1 1/2ին)	12
3	Պէօյիքտ. Թար. Պէյքօզ, Բաշաալ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք Չէնկէլէյլ. Գուզ։ (Ուրբ. օրերը ժամ 4ին)։	23
8 45	Պէօյիքտ. Պէյքօզ, Բաշաալ. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէրպէյ, Գուզկ. Իսկ. (Ուրբաթ օրերը Ռիֆաթ փաշա մահալէսի)։	2

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ	[illegible]	Թիւ
2	Գապ. Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկ. Արնվ. Գանտ. Ա. և Ք. Հիսար, Գանլ. Էմիրկէն, Ենիք. Պէյքօզ Թարապ. Պէօյիք. Ենիմահ։	4
2 15	Պէշիկ. Օրթաք. Արնաւ. Ք. Հիսար, Էմիրկ. Ենիք. Թար. Պէօյիք. Մէզարպ.	33
4 45	Գապ, Պէշիկ. Օրթաք. Արնվ. Պէպէք Ք. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ. Ենիք. Պէյքօզ, Թար. Պէօյիք. Մէզբ. Ենիմ. գաւաքները։ (Ուրբաթ օրերը Սթէնեա)	20
6 30	Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնաւ. Գանտ. Ք. Հիսար, Պօյաճ. Ենիք. Թար. Պէօյիք։	2
8 15	Պէշիկ. Օրթաք. Արնաւ. Պէպէք Ք. Հիսար, Էմիրկ. Ենիք. Թարապ. Պէօյիք. Մէզրպ.	22
10	Արնաւ. Պէպէք, Ք. Հիսար, Պօյաճ, Էմիրկ. Ենիք. Թարապ. Պէօյիքտ. Մէզարպ. Ենիմահ։	33
10 40	Պէշիկ, Օրթաք. Արնաւ. Պէպէք, Ք. Հիսար, Էմիրկ. Սթէն. Ենիք. Թարապ. Պէօյիքտ. Մէզարպ. Ենիմ.	32
11 40	Պէպէք Ք. Հիսար, Պօյաճ. Սթէն. Ենիք. Թարպ. Պէօյիք Մէզար. Ենիմահ։ (Հարաւային օդերուն Սթէնիա չհանդպիր)	20

[illegible]

1 45	Ուղղակի Արնաւուտքէօյ։	28
2 15	» » Բացի ուրբաթէ.)	2
9 30	Գապաթ. Պէշիկթ. Օրթաք. Գուր. Արնաւ.	24
10 15	Պէշիկ. Օրթաք. Գուր.	28
11 5	Գապա, Պէշիկ, Օրթաք, Գուրուչ. Արնաւ.	2
11 45	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ.	28
12	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւուտ.	4

[illegible]

2 45	Իսկիւտար Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշաալ. Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիքտ։ (Ուրբաթ օրերը Ռիֆաթ փաշա մահ.)	21
9 45	Գուզկ. Պէյլէրպ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշաալ. Պէյքօզ, Մէզարպ. Ք. և Ա. Գաւաք։ (Ուրբաթ օրերը ժամ 10ին)։	12
10 30	Գապաթ. Գուզկ, Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտիլլի, Ա. Հիս, Գանլ. Չուպուգ, Բաշ. Պէյքօզ, Թրպ, Պէօյիք։ (Բացի ուրբաթէ)։	23
11 10	Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտիլ Ա. Հիսար, Գանլճ. Բաշաալ. Պէյքօզ։	21
11 40	Գապաթ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Պէպէք.	22

ԽՍԿԻՒՏԱՐ ԲԱՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Իսկիւտարէն Կամուրջ. Ժամ	Ժամ	Կամուրջէն Իսկիւտար. Ժամ	Ժամ
		1 15	8 30
1		1 40	9
1 25		2 10	9 25
2	8 15	2 40	9 50
2 30	8 35 Պէշիկթաշ	3 10	10 10
2 55	9 10	3 40	10 40
3 30	9 35	4 10	11
4	10	4 40	11 20
4 25	10 25	5 10 Պէշք.	11 40
5	10 45	6	11 50
5 25	11 5	6 30	12 5
6	11 25	7 10	
6 35	11 40	8	
7 10	12		

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ

Իսկիւտարէն Կամուրջ. Ժամ	Ժամ	Կամուրջէն Իսկիւտար. Ժամ	Ժամ
		1 15	6 45
1 15	6 50	1 45	7 15
1 45	7 15	2 15	8 10
2 15	8 15	2 45	8 50
2 50	8 45 Պէշիկթաշ	3 20	9 20
3 20	9 20	3 50	10
4	9 50	4 30	10 30
4 30	10 30	5 Պէշք.	11 5
5 15	11	5 40	11 35
5 45	11 30	6 10	12 5
6 15	12		

Լրագիրս ամեն օր կը հրատարակուի բաց 'ի կիրակի և տօն օրերէ։

Բաժանորդագրութեան տեղն է Ղալաթիա Սանտըգճըլար Ճատտէսի թիւ 198, Նորօ խան Մասիսի խմբագրատունը. իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց գրասենեակները.

ԿԱՐԻՆ. Կարապետ էֆ. Զաքարեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Յ. Շաւարշ էֆ..
ՍեԲԱՍՏԻԱ. Նազարէթ էֆ. Յ. Իսթամպօլլեանց.
ՍԱՄՍՈՒՆ. Եդուարդ էֆ. Մուրատեան
ԿԻՐԱՍՈՒՆ Գ. էֆ. Խ. Մաղմանեան.
ՌՈՏՈՍԹՕ. Արժ. Տ. Արիստակէս աւագ քահանայ Ֆէսլեան.
ԶՄԻՒՌՆԻԱ. Գրիգոր էֆ. Մսերեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խաչատուր » Էսկիճեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Ս. Էթմէքճեան Էֆէնտի։
ՆԻԴՈՒԿԻԱ.
ՔԱՐԲԵՐԴ և ՏԻՐՍԻՄ. Կիրակոս էֆ. Ս. Ղազանճեան.
ՄՈՒՇ. Յակոբ էֆ. Ծերունեան.
ՎԱՆ.
ԲԵՐԻԱ. Սերոբէ » Խարաճեան.
ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Թովմաս էֆ. Թաշճեան.
ԵԴԵՍԻԱ. Գէորգ էֆ. Ոսկերչեան.
ՖՕՔՇԱՆ. Ֆէրհատ » Ս. Ֆէրհատեան.
ՏՓԽԻՍ. Գ. Նիկողայոս Տ. Ղևոնդեան.
ԿԱԼԿԱԹԱ. Պետրոս էֆ. Հէքիմեան.

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
ՂԱԼԱԹԻԱ ՆՈՐՕ ԽԱՆ